

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ
ΔΙΗΜΕΡΙΔΑΣ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΥΠΡΟΥ
ΛΕΟΝΤΙΟΣ

Η ζωή, το έργο και η
κληρονομιά του

Οργανωτική Επιτροπή

Γιώργος Γεωργής

Καθηγητής Νεότερης Ιστορίας, Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφος

Πέτρος Παπαπολυβίου

Κοσμήτορας Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Κύπρου,
Αναπληρωτής Καθηγητής Ιστορίας

Χρίστος Κουκλιώτης

Γενικός Διευθυντής Ιδρύματος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ'

Σωτηρούλα Βασιλείου

Δρ Ιστορίας, Επιστημονική Λειτουργός
Ιδρύματος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ'

Εναρκτήρια Τελετή

18:00–18:40

Χαιρετισμός

από τον Γενικό Διευθυντή
του Ιδρύματος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ'
κ. Χρίστο Κουκλιώτη

Σύντομος χαιρετισμός

εκ μέρους της οικογένειας του Αρχιεπισκόπου Λεοντίου
από τον κ. Μάριο Ηλιάδη

Κεντρική Ομιλία

από την Α.Μ. τον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου
κ.κ. Γεώργιο

Α΄ Συνεδρία

18:50–20:25

Συντονιστής:

Χρίστος Κουκλιώτης

Γενικός Διευθυντής Ιδρύματος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄

18:50–19:10

Επίσκοπος Νεαπόλεως κ. Πορφύριος :

**Το έργο και η κληρονομιά του Κυρίλλου Γ΄
ως Αρχιεπισκόπου Κύπρου (1916-1933)**

19:10–19:30

*Μητροπολίτης Πάφου κ. Τυχικός
Δρ Θεολογίας :*

**Παράγοντες, οι οποίοι συνέβαλαν στη διαμόρφωση της
προσωπικότητας του Λεοντίου**

19:30–19:50

*Κώστας Θεοδότου,
Αρχαιοφύλακας Ιεράς Αρχιεπισκοπής Κύπρου :*

**Το Αρχείο του Αρχιεπισκόπου Λεοντίου στην Ιερά
Αρχιεπισκοπή Κύπρου**

19:50–20:10

*Αχιλλέας Αιμιλιανίδης,
Κοσμήτορας Νομικής Σχολής Πανεπιστημίου Λευκωσίας :*

Οι δίκες του Λεοντίου (1932-1939)

20:10–20:25

Συζήτηση

Δεξίωση

Συντονιστής :

Γιώργος Γεωργής

Καθηγητής Νεότερης Ιστορίας, Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφου

09:00–09:20

Χρίστος Κυριακίδης,

Δρ Ιστορίας, Έφορος Κρατικού Αρχείου Κύπρου :

Ο Λεόντιος μέσα από τα βρετανικά αρχεία

09:20–09:40

Πέτρος Παπαπολυβίου,

Κοσμήτορας Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Κύπρου,

Αναπληρωτής Καθηγητής Ιστορίας :

«Ο κύκλος της Κερύνειας» και ο Λεόντιος:

Η οπτική του Πολύκαρπου Ιωαννίδη

09:40–10:00

Πρωτ. Αθανάσιος Βουδούρης,

Δρ Εκκλησιαστικής Ιστορίας και Ιστορίας :

Εκκλησία και Αριστερά στην Κύπρο της Μεσοεπαναστατικής περιόδου: Ο Τοποτηρητής Λεόντιος και η στάση έναντι του ΚΚΚ και του ΑΚΕΛ

10:00–10:20

Ανδρέας Χριστοφή,

Υποψήφιος Διδάκτορας Ιστορίας :

Η ίδρυση και δράση της Εθναρχίας Κύπρου (1945-1947):

ο ρόλος του Μητροπολίτη Πάφου Λεοντίου

10:20–10:30

Συζήτηση

Συντονιστής :

Αχιλλέας Αιμιλιανίδης

Κοσμήτορας Νομικής Σχολής Πανεπιστημίου Λευκωσίας

10:30-10:50

Σωτηρούλα Βασιλείου,

Δρ Ιστορίας, Επιστημονική Λειτουργός Ιδρύματος Αρχιεπισκόπου

Μακαρίου Γ΄ :

Δεήσεις, ευχές και επετειακοί λόγοι και εγκύκλιοι του Μητροπολίτη Πάφου και Τοποτηρητή του Αρχιεπισκοπικού Θρόνου Λεοντίου υπέρ του Συμμαχικού Αγώνα και της ενσωμάτωσης της Κύπρου στην Ελλάδα (1940-1944)

10:50-11:10

Αναστασία Γιάγκου,

Δρ Ιστορίας, Εκπαιδευτικός :

Ο Μητροπολίτης Πάφου και Τοποτηρητής του Αρχιεπισκοπικού Θρόνου Λεόντιος, η αναβίωση της πολιτικής ζωής και οι Βρετανοί κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο

11:10-11:30

Επίσκοπος Μεσαορίας κ. Γρηγόριος,

Δρ Βυζαντινής Φιλολογίας :

Η αποτίμηση του Εθνικό-Ποιμαντικού έργου του Αρχιεπισκόπου Κύπρου Λεοντίου, κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο

11:30-11:50

Γιώργος Γεωργής,

Καθηγητής Νεότερης Ιστορίας, Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφου :

**28^η Οκτωβρίου 1940. Η Κύπρος την επόμενη μέρα.
Ο Λεόντιος καταργεί την Παλμεροκρατία**

11:50-12:00

Συζήτηση

Συντονιστής :

Πέτρος Παπαπολυβίου,
Κοσμήτορας Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Κύπρου,
Αναπληρωτής Καθηγητής Ιστορίας

12:00–12:20

*Πρωτ. Κυπριανός Κουντούρης,
Επίκουρος Καθηγητής Ιστορίας της Εκπαίδευσης και του Πολιτισμού,
Διευθυντής Θεολογικής Σχολής :*

Εκκλησία και Εκπαίδευση: Η εθναρχική εκπαιδευτική πολιτική της Εκκλησίας Κύπρου κατά την περίοδο της τοποτηρητείας του Αρχιεπισκοπικού Θρόνου από τον Μητροπολίτη Πάφου Λεόντιο

12:20–12:40

*Κατερίνα Παπαζαχαρία,
Λέκτορας Διπλωματικής Ιστορίας και Διεθνών Σχέσεων, Πανεπιστήμιο
Νεάπολις Πάφος :*

Η δράση του Λεοντίου (1930-1947) στον Τύπο της Πάφου

12:40–13:00

*Ιωάννης Ηλιάδης,
Δρ Βυζαντινής Τέχνης, Διευθυντής Βυζαντινού Μουσείου & Πινακοθήκης
Ιδρύματος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄ :*

Ο Αρχιεπίσκοπος Κύριλλος Γ΄ (1910-1933) και ο διάδοχός του Λεόντιος (1933-1947) πρωτεργάτες της προστασίας της εκκλησιαστικής πολιτιστικής κληρονομιάς και της ίδρυσης του Βυζαντινού Μουσείου

13:00–13:20

*Χαράλαμπος Χοτζάκογλου,
Δρ Ιστορίας, Πρόεδρος της Εταιρείας Κυπριακών Σπουδών :*

Ο Τοποτηρητής του Αρχιεπισκοπικού Θρόνου Λεόντιος και η Εταιρεία Κυπριακών Σπουδών

13:20–13:40

*Κωστής Κοκκινόφτας,
Ερευνητής Κέντρου Μελετών Ιεράς Μονής Κύκκου :*

Το συγγραφικό έργο του Αρχιεπισκόπου Κύπρου Λεοντίου

13:40–13:50

Συζήτηση

Αποτίμηση Διημερίδας

13:50–14:20

Γιώργος Γεωργής

Καθηγητής Νεότερης Ιστορίας, Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφος

Πέτρος Παπαπολυβίου

Κοσμήτορας Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Κύπρου,
Αναπληρωτής Καθηγητής Ιστορίας

Αχιλλέας Αιμιλιανίδης

Κοσμήτορας Νομικής Σχολής Πανεπιστημίου Λευκωσίας

Βιογραφικά ομιλητών
Περιλήψεις εισηγήσεων

Βιογραφικά ομιλητών

Πανιερώτατος Μητροπολίτης Πάφου κ. Τυχικός

Ο Πανιερώτατος Μητροπολίτης Πάφου Τυχικός είναι απόφοιτος πενταετούς φοίτησης της Ιερατικής Σχολής «Απόστολος Βαρνάβας» (2004) και πτυχιούχος της Θεολογικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (2009). Ακολούθως, έλαβε μεταπτυχιακούς τίτλους στη Θεολογία και την Ιστορία καθώς και Διδακτορικό Δίπλωμα (Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφος). Τίτλος διδακτορικής διατριβής: «Η τιμή των τοπικών Αγίων στην Εκκλησιαστική περιφέρεια Πάφου». Χειροτονήθηκε λαμβάνοντας διαδοχικά όλες τις βαθμίδες ιεροσύνης στη Μητρόπολη Πάφου από τον τέως Μητροπολίτη Πάφου και νυν Αρχιεπίσκοπο Κύπρου κ.κ. Γεώργιο. Μετά την εκλογή του από τον λαό και την Ιερά Σύνοδο, στις 12 Μαρτίου 2023 έγινε η χειροτονία και η ενθρόνιση του ως Μητροπολίτη Πάφου.

Θεοφιλέστατος Επίσκοπος Νεαπόλεως κ. Πορφύριος

Ο Θεοφιλέστατος Επίσκοπος Νεαπόλεως Πορφύριος γεννήθηκε το 1966 στα Πέρα Ορεινής Λευκωσίας. Σπούδασε Ιστορία και Αρχαιολογία (1986-1990) στη Φιλοσοφική Σχολή Αθηνών και Θεολογία (1990-1994) στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Δίδαξε ως καθηγητής στην Ιερατική Σχολή «Απόστολος Βαρνάβας» (1994-1995) και ακολούθως έγινε μοναχός στην Ιερά Μονή Παναγίας Μαχαιρά (1995-1999). Υπηρέτησε ως Αρχιμανδρίτης στην Ιερά Μητρόπολη Λεμεσού έως το 2007, οπότε εξελέγη Επίσκοπος Νεαπόλεως. Διετέλεσε Διευθυντής του Γραφείου της Εκκλησίας της Κύπρου στους Ευρωπαϊκούς Θεσμούς μέχρι το 2021. Είναι Πρόεδρος των Συνοδικών Επιτροπών: 1) Ευρωπαϊκών Υποθέσεων και 2) Ναοδομίας, Μνημείων και Χριστιανικής Τέχνης

Θεοφιλέστατος Επίσκοπος Μεσαορίας κ. Γρηγόριος

Γεννήθηκε στον Λάρνακα Λαπήθου το 1968. Είναι πτυχιούχος της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών (1990). Παρακολούθησε μεταπτυχιακές σπουδές στην Αγγλία (1994) καθώς και στο Πανεπιστήμιο Αθηνών (1996). Είναι Διδάκτωρ της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου, με θέμα Διδακτορικής Διατριβής «Επιφανίου Κύπρου Πανάριον. Έρευνα επί των πηγών του έργου». Εργάστηκε ως επιστημονικός συνεργάτης στον Τομέα Πατερικών Σπουδών της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών (1989-2000). Υπηρέτησε ως Καθηγητής Μέσης Εκπαίδευσης (2001-2008). Μελέτες και άρθρα του έχουν δημοσιευθεί σε Συλλογικούς Τόμους, Επιστημονικά Περιοδικά κ.ά. Εξελέγη από την Ιερά Σύνοδο της Εκκλησίας Κύπρου Επίσκοπος Μεσαορίας την 21η Μαρτίου 2008 και χειροτονήθηκε την 30ή Μαρτίου 2008.

Περιλήψεις εισηγήσεων

Μητροπολίτης Πάφου
κ. Τυχικός

Παράγοντες, οι οποίοι
συνέβαλαν στη διαμόρφωση
της προσωπικότητας του
Λεοντίου

Ο Λεόντιος από παιδί ήταν άριστος στα γράμματα, το ίδιο και αργότερα στις ανώτερες σπουδές του. Αυτό θα τον βοήθουσε στην αρχιερατική του πορεία, κυρίως στο να μπορεί να διέρχεται τα αλλεπάλληλα προβλήματα που είχε να αντιμετωπίσει. Η σύνδεση του Λεοντίου, από μικρή ηλικία, με συγκεκριμένες μονές της Κύπρου καθώς και με πολλούς πνευματικούς, διορατικούς και με αγωνιστικό πνεύμα γέροντες ήταν καθοριστική για τη διαμόρφωση της πνευματικότητάς του. Οι γέροντες αυτοί, εμπροτισμένοι με την πνευματικότητα του Αγίου Όρους αλλά και με ό,τι καλύτερο είχε να δείξει η αγιοπνευματική παράδοση του τόπου μας, του μετέδωσαν ό,τι χρειαζόταν αργότερα ένας αληθινός ποιμενάρχης. Ο Λεόντιος είχε να αντιμετωπίσει σκληρό διωγμό από την αποικιοκρατική διοίκηση, που συνεχώς του επέβαλλε περιοριστικά και άλλα μέτρα. Μεγαλύτερη πληγή γι' αυτόν ήταν η σκληρή κριτική που αντιμετώπιζε και από ένδοθεν εκκλησιαστικούς και πολιτικούς κύκλους. Η πλούσια μόρφωση του Λεοντίου, η συναναστροφή του με αγίους ανθρώπους καθώς και οι διώξεις που υπέστη επηρέασαν καθοριστικά την όλη πορεία του.

Επίσκοπος Νεαπόλεως
κ. Πορφύριος

Το έργο και η κληρονομιά του
Κυρίλλου Γ'
ως Αρχιεπισκόπου Κύπρου
(1916-1933)

Ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Κύριλλος Γ' (1916 - 1933) γεννήθηκε στην Αμμόχωστο το 1859. Φοίτησε στη θεολογική και ακολούθως στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, από την οποία πήρε τον διδακτορικό του τίτλο. Στη συνέχεια, επέστρεψε στην Κύπρο και εξελέγη Μητροπολίτης Κυρηνείας. Το 1908 εξελέγη Αρχιεπίσκοπος Κύπρου, αλλά χάριν συμφιλίωσης του λαού παραιτήθηκε του θρόνου. Μετά την κοίμηση του Κυρίλλου Β' το 1916, εξελέγη ξανά Αρχιεπίσκοπος Κύπρου. Κατά τη διάρκεια της αρχιεπισκοπείας του, συντάχθηκε ο Νέος Καταστατικός Χάρτης, αναβίωσε ο θεσμός των Χωρεπισκόπων και βελτιώθηκε το μορφωτικό και οικονομικό επίπεδο του κλήρου. Επίσης: η Κυπριακή Εκκλησία συμμετείχε σε διεκκλησιαστικούς θεολογικούς διαλόγους, το Ιεροδιδασκαλείο έγινε Παγκύπριο, ιδρύθηκαν ιερατικοί Σύνδεσμοι και Σχολή Βυζαντινής Μουσικής, ξεκίνησε η έκδοση του εκκλησιαστικού περιοδικού «Απόστολος Βαρνάβας» και άρχισε η καταγραφή των εκκλησιαστικών κειμηλίων. Ο ίδιος συμμετείχε σε αποστολές με στόχο την προώθηση της ένωσης της Κύπρου με την Ελλάδα. Γι' αυτού ιδρύθηκε η Εθνική Οργάνωση Κύπρου που στόχο είχε την απελευθέρωση της Κύπρου δια της ενώσεως με την Ελλάδα. Εργάστηκε για την άδεια εισόδου και περίθαλψη των Μικρασιατών προσφύγων που έφθασαν στην Κύπρο. Κοιμήθηκε στις 16 Νοεμβρίου 1933 αφήνοντας ως παρακαταθήκη το πνευματικό και εθνικό του έργο.

Επίσκοπος Μεσαορίας
κ. Γρηγόριος

Η αποτίμηση του Εθνικού και
Ποιμαντικού έργου
του Αρχιεπισκόπου Κύπρου
Λεοντίου,
κατά τον
Β' Παγκόσμιο Πόλεμο

Ο Λεόντιος αναδείχθηκε σπουδαία εκκλησιαστική και εθνική φυσιογνωμία. Αυτό αποδεικνύεται μέσα από τις αποφάσεις, τις ενέργειες και τα κείμενά του. Στα χρόνια της Τοποτηρητείας προβάλλεται η ευγένεια, η σταθερότητα και το ευαίσθητο του χαρακτήρα του. Η κατεξοχήν καλή διαχείριση των ταλάντων του εφαρμόζεται στα χρόνια της Ιταλικής και Γερμανικής επιδρομής και Κατοχής στην Ελλάδα (1939-44). Οι ενέργειες και αποφάσεις του Λεοντίου ενέπνεαν στον λαό το αγωνιστικό φρόνημα καταργώντας σιωπηλά την 'Παλμεροκρατία'. Διαμόρφωσε νέο κώδικα επικοινωνίας με τους αποικιοκράτες. Διαχειρίζεται, ως Εκκλησιαστικός ηγέτης, την εσωτερική διακυβέρνηση των Εκκλησιαστικών πραγμάτων και την επικοινωνία με τους εξόριστους Αρχιερείς. Κυρίως: φρονηματισμός του Κυπριακού λαού, ο οποίος έτσι κρατά ζωντανή την Ελληνική συνείδηση και την προσδοκία της Εθνικής αποκατάστασης, παραμένοντας προσηλωμένος στα νάματα της Ορθοδόξου Εκκλησίας. Οι Κύπριοι με ποικίλους τρόπους στήριξαν τους Παγκύπριους εράνους, την εθελοντική πολεμική δράση και άλλες μορφές αλληλεγγύης, παρά τις αντιξοότητες. Επιπλέον, ο ακάματος Λεόντιος συνέβαλε στη φιλοξενία και περίθαλψη 500 προσφύγων από την Πολωνία και 6.000 από την Ελλάδα.

Αχιλλέας Αιμιλιανίδης

Ο Καθηγητής Αχιλλεύς Κ. Αιμιλιανίδης είναι Κοσμήτορας της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Λευκωσίας και εν ενεργεία δικηγόρος. Είναι κάτοχος διδακτορικού τίτλου από τη Νομική Σχολή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Έχει εκλεγεί Ιδρυτικό Μέλος της Κυπριακής Ακαδημίας Επιστημών, Γραμμάτων και Τεχνών και Τακτικό Μέλος της Ευρωπαϊκής Ακαδημίας Επιστημών και Τεχνών. Εκπροσωπεί την Κυπριακή Ακαδημία στην All European Academies και είναι Πρόεδρος του Royal Commonwealth Society (Cyprus) Branch. Στις κυριότερες πρόσφατες δημοσιεύσεις του περιλαμβάνονται: *Οι Μυστικές Διαπραγματεύσεις* (Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου, 2021), *Competition Law in Cyprus* (2021), *Civil Procedure in Cyprus Kluwer* (2020), και *Religion and Law in Cyprus* (Kluwer, 3rd 2019).

Σωτηρούλα Βασιλείου

Η Σωτηρούλα Βασιλείου είναι αριστούχος πτυχιούχος (2007), διπλωματούχος (2011) και διδάκτωρ (2019) της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και, από το 2022, επιστημονική λειτουργός του Ιδρύματος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ'. Στην επιστημονική εργογραφία της περιλαμβάνονται αρκετά άρθρα και τέσσερις μονογραφίες (πιο πρόσφατη: *Ανταμοιβές των αγωνιστών της Ελληνικής Επανάστασης, 1828-1844* (Αθήνα: Παπαδόπουλος, 2021)). Τα τρέχοντα ερευνητικά της ενδιαφέροντα εστιάζονται στη μεταπολεμική σταδιοδρομία των συντελεστών των εθνικών αγώνων σε Ελλάδα και Κύπρο, την κυπριακή συμμετοχή στους Πολέμους της Ελλάδας και την πορεία του Ενωτικού Κινήματος. Ασχολείται, επίσης, με τη μικροϊστορία και τη μελέτη οικογενειακών αρχείων και έχει επιμεληθεί σχετικές εκδόσεις.

Πρεσβ. Αθανάσιος Βουδούρης

Ο πρεσβύτερος Αθανάσιος Βουδούρης κατάγεται από τη Φυτειά Ημαθίας. Είναι Διδάκτωρ Εκκλησιαστικής Ιστορίας (Θεολογική Σχολή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης) και Διδάκτωρ Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας (Πανεπιστήμιο Κύπρου). Υπήρξε επί σειρά ετών ως Γραμματέας της Ιεράς Μητροπόλεως Βεροίας, Ναούσης και Καμπανίας. Υπήρξε ιδρυτικό μέλος της Εταιρείας Μελετών Ιστορίας και Πολιτισμού Ν. Ημαθίας και διετέλεσε πρώτος πρόεδρος της. Είναι εγκατεστημένος στην Κύπρο και υπηρετεί ως κληρικός στη Μητρόπολη Μόρφου.

Αχιλλέας Αιμιλιανίδης

**Οι δίκες του Λεοντίου
1932-1939**

Με την παρούσα εισήγηση αξιολογούνται από ιστορικοδικαϊκή οπτική οι τρεις ποινικές δίκες του Λεοντίου την περίοδο 1932-1939. Στην πρώτη δίκη το 1932 ο Λεόντιος εξέφρασε τη λύπη του και ανέλαβε δέσμευση για αποχή από στασιαστικές ενέργειες. Το 1938 επέλεξε όπως μη εκπροσωπηθεί από δικηγόρο και παραδέχθηκε τις κατηγορίες. Στην τελευταία και σημαντικότερη δίκη του όμως, το 1939, ο Λεόντιος τόνισε πως η προηγούμενη του στάση οφειλόταν σε πεποίθηση πως θα υπήρχε εξομάλυνση των σχέσεων μεταξύ της αποικιοκρατικής Κυβέρνησης και του λαού. Όταν όμως διαπίστωσε ότι οι προσδοκίες δεν επαληθεύθηκαν και ότι η αποικιακή Κυβέρνηση εξακολούθησε να εφαρμόζει την ανθελληνική πολιτική της, αισθάνθηκε ότι είχε καθήκον να συνεχίσει τον αγώνα.

Σωτηρούλα Βασιλείου

**Δεήσεις, ευχές και επετειακοί
λόγοι και εγκύκλιοι του
Μητροπολίτη Πάφου και
Τοποτηρητή του
Αρχιεπισκοπικού Θρόνου
Λεοντίου υπέρ του
Συμμαχικού Αγώνα και της
ενσωμάτωσης της Κύπρου
στην Ελλάδα (1940-1944)**

Στις 28 Οκτωβρίου 1940, η είσοδος της Ελλάδας στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο στο πλευρό της Βρετανίας επαναπροσδιόρισε τις σχέσεις του Μητροπολίτη Πάφου και Τοποτηρητή του Αρχιεπισκοπικού Θρόνου Λεοντίου με τις αποικιακές Αρχές. Συγκεκριμένα, ο Λεόντιος πάσχισε να προωθήσει το όραμα της ενσωμάτωσης της Μεγαλονήσου στον εθνικό κορμό, συμπορευόμενος με τους Βρετανούς στον Αγώνα κατά του Άξονα. Επιδέξια πτυχή αυτής της προσπάθειας συνιστούν οι δύο δεήσεις και οι αντίστοιχες ευχές υπέρ του Συμμαχικού Αγώνα και της ενσωμάτωσης της Κύπρου στη «Μεγάλην Ελλάδα», οι οποίες συντάχθηκαν με την έναρξη του Ελληνοϊταλικού Πολέμου και την επιβολή της Τριπλής Κατοχής και αποτελούσαν, έως τον Οκτώβριο του 1944, οργανικό τμήμα της θείας Λειτουργίας της Κυριακής και των εορτών. Παράλληλα, κατά τους εορτασμούς των εθνικών επετείων της 25ης Μαρτίου 1821 και της 28ης Οκτωβρίου 1940 η Ένωση προβαλλόταν, ελεύθερα πια, ως το «πολυπόθητον τέρμα των ευλογημένων αγώνων» των Κυπρίων. Στην ανακοίνωσή μου, θα αναλυθούν οι εν λόγω ευχές, οι δεήσεις και οι εγκύκλιοι που τις συνόδευσαν. Επιπλέον, θα αναδειχθεί ο ρόλος και ο λόγος του Λεοντίου στους εορτασμούς των εθνικών επετείων, από τον Μάρτιο του 1941 έως και τον Οκτώβριο του 1944.

Πρεσβ. Αθανάσιος Βουδούρης

**Εκκλησία και Αριστερά στην
Κύπρο της
Μεσοεπαναστατικής
περιόδου:
Ο τοποτηρητής Λεόντιος και η
στάση του έναντι του ΚΚΚ και
του ΑΚΕΛ**

Στην ανακοίνωση θα εξεταστούν ζητήματα, τα οποία σχετίζονται με την ανάδυση σοσιαλιστικών ιδεολογιών και κομματικών σχηματισμών στην Κύπρο της Μεσοεπαναστατικής περιόδου (1931-1955), σε συνδυασμό με τη στάση παραγόντων της κυπριακής Εκκλησίας στη δράση και τις πολιτικές τους επιδιώξεις. Θα εξεταστούν, επίσης, πτυχές που συνδέονται με τον «εθναρχικό ρόλο» του τοποτηρητή Λεοντίου, στο πλαίσιο της αποικιοκρατικής πολιτικοκοινωνικής πραγματικότητας, καθώς και παράμετροι της συγκρουσιακής κομματικής συγκρότησης των Ελληνοκυπρίων της εποχής. Ως κύριες πηγές αξιοποιούνται το Αρχείο της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Κύπρου και τα Βρετανικά Αρχεία (The National Archives - UK).

Γιώργος Γεωργής

Ιστορικός και διπλωμάτης. Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφος. Απόφοιτος και διδάκτωρ της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Διετέλεσε για πολλά χρόνια Μορφωτικός Ακόλουθος και πρώτος Διευθυντής του Σπιτιού της Κύπρου στην Αθήνα και από το 2005 μέχρι το 2010 πρέσβης της Κύπρου στην Ελλάδα με παράλληλη διαπίστευση στη Ρουμανία, Βουλγαρία και Αλβανία. Δίδαξε για μια δεκαετία ως επίκουρος και αναπληρωτής καθηγητής Νεότερη Ελληνική Ιστορία στο Πανεπιστήμιο Κύπρου. Έχει τιμηθεί με τον Ταξίαρχη του Φοίνικος της Ελληνικής Δημοκρατίας και εύφημη μνεία της Πρυτανείας του Πανεπιστημίου Αθηνών. Είναι αντιπρόεδρος του Ιδρύματος Μιχάλης Κακογιάννης.

Αναστασία Γιάγκου

Η Αναστασία Γιάγκου είναι ιστορικός. Στο συγγραφικό της έργο περιλαμβάνεται η μονογραφία *Cyprus in World War II: Politics and Conflict in the Eastern Mediterranean* (London: I.B.Tauris, 2010). Επίσης, είναι κύρια επιμελήτρια των τόμων (με R. Holland και G. Kazamias) *The Greeks and the British in the Levant, 1800-1960s: Between Empires and Nations* (London: Routledge, 2016) και (με A. Heraclidou) *Cyprus from Colonialism to the Present - Visions and Realities: Essays in Honour of Robert Holland* (London: Routledge, 2017). Εργασίες της έχουν δημοσιευθεί σε ακαδημαϊκά περιοδικά, συλλογικούς τόμους και τον Τύπο. Το 2020 εξελέγη Fellow του Royal Historical Society.

Ιωάννης Ηλιάδης

Ο Δρ Ιωάννης Ηλιάδης είναι Διευθυντής του Βυζαντινού Μουσείου και της Πινακοθήκης στο Ίδρυμα Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ'. Υπό την ιδιότητα αυτή έχει διοργανώσει συνέδρια, εκθέσεις και εκπαιδευτικά προγράμματα και έχει συγγράψει οδηγούς του Μουσείου και της Πινακοθήκης, επιστημονικές μελέτες και βιβλία. Συμμετέχει ενεργά σε διεθνή και τοπικά συνέδρια και ασχολείται ενεργά με τα θέματα επαναπατριsmού κλεμμένων αρχαιοτήτων. Είναι Εμπειρογνώμων για τη Σύμβαση για την Προστασία της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς και μέλος της Εθνικής Επιτροπής UNESCO. Είναι, επίσης, Αντιπρόεδρος της Εταιρείας Κυπριακών Σπουδών, Γενικός Γραμματέας της Κυπριακής Επιτροπής Βυζαντινών Σπουδών και μέλος της Εθνικής Επιτροπής ICOM Κύπρου.

Γιώργος Γεωργιάς

**28η Οκτωβρίου.
Η Κύπρος την επόμενη μέρα.
Ο Λεόντιος καταργεί την
Παλμεροκρατία.**

Ο Μητροπολίτης Πάφου Λεόντιος, μετά την εξορία το 1931 του Μητροπολίτη Κυρηναίας Μακαρίου του Μυριανθέως και του πρωτοστάτη της εξέγερσης του Οκτωβρίου 1931 Νικόδημου Μυλωνά, παρέμεινε μετά τον θάνατο του Αρχιεπισκόπου Κυρίλλου Γ' το 1933 μόνος ιεράρχης στην Κύπρο και ανέλαβε το βαρύ έργο να ποιμάνει τον κυπριακό λαό ως Τοποτηρητής του Αρχιεπισκοπικού Θρόνου μέσα στις χαλεπές συνθήκες της αγγλικής κατοχής. Αντιμετώπισε με σθένος την προσπάθεια χειραγώγησης της κυπριακής Εκκλησίας από την αποικιακή κυβέρνηση και ήρθε σε σύγκρουση με τις αγγλικές αρχές, που με δικαστικά διατάγματα τον περιόρισαν στην Αρχιεπισκοπή. Από τον Αύγουστο του 1939, ένα μήνα πριν από την έναρξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, με τηλεγράφημά του προς τον νεοαφιχθέντα Κυβερνήτη Battershill είχε κηρύξει αγώνα διαμαρτυρίας διεκδικώντας τα δίκαια του λαού και κατάργηση των κατασταλτικών μέτρων της Παλμεροκρατίας. Ένα περίπου χρόνο αργότερα, με την έναρξη του ελληνοϊταλικού πολέμου έθεσε μονομερώς, με τη στάση και τη δράση του, τέρμα στο αυταρχικό καθεστώς.

Αναστασία Γιάγκου

**Ο Μητροπολίτης Πάφου,
Τοποτηρητής του
Αρχιεπισκοπικού Θρόνου
Λεόντιος, η αναβίωση της
πολιτικής ζωής και οι
Βρετανοί κατά τον Β'
Παγκόσμιο Πόλεμο**

Η εισήγηση εξετάζει τον ρόλο του Μητροπολίτη Πάφου, Τοποτηρητή του Αρχιεπισκοπικού Θρόνου, Λεοντίου, απέναντι στις πολιτικές εξελίξεις που έλαβαν χώρα στην Κύπρο κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Η περίοδος 1939-1945 υπήρξε ιδιαίτερα σημαντική τόσο για την επανεκκίνηση της πολιτικής ζωής στην Κύπρο - έπειτα από την εμπειρία της Παλμεροκρατίας κατά τη δεκαετία του 1930 - όσο και για την αναβίωση του ενωτικού κινήματος μετά την είσοδο της Ελλάδας στις εχθροπραξίες τον Οκτώβριο του 1940. Αναμφισβήτητα, ο Λεόντιος υπήρξε η κεντρική προσωπικότητα των εθνικών και πολιτικών εξελίξεων της περιόδου. Η παρουσίαση θα εστιάζει στην πρωτοβουλία του Λεοντίου να ηγηθεί μιας πολυκομματικής συνεργασίας (έπειτα από την ίδρυση του ΑΚΕΛ το 1941 και του ΚΕΚ το 1943), με στόχο την προώθηση της ένωσης. Στα πλαίσια αυτά θα αναδειχθούν οι προκλήσεις και οι δυσκολίες που αντιμετώπισε ενώ επίσης θα σχολιαστεί και η βρετανική στάση και πολιτική απέναντι στις εξελίξεις.

Ιωάννης Ηλιάδης

**Ο Αρχιεπίσκοπος Κύριλλος Γ'
(1910-1933) και ο διάδοχός του
Λεόντιος (1933-1947)
πρωτεργάτες της προστασίας
της εκκλησιαστικής
πολιτιστικής κληρονομιάς και
της ίδρυσης του Βυζαντινού
Μουσείου**

Η συνεχής ληθασία της πολιτιστικής κληρονομιάς της Κύπρου προκάλεσε την έντονη αντίδραση της Εκκλησίας ήδη επί Αρχιεπισκόπου Κυρίλλου Γ'. Το 1920 η Ιερά Σύνοδος ψήφισε κανονισμό για τον καθαρισμό Επιτροπής και Ταμείου για τη διάσωση των Μνημείων και αποφασίστηκε η ίδρυση Χριστιανικού Μουσείου. Τον Μάρτιο του 1930, ο Αρχιεπίσκοπος ζήτησε από την Ακαδημία Αθηνών την αποστολή βυζαντινολόγου για την καταγραφή και μελέτη των βυζαντινών αρχαιοτήτων του νησιού. Έτσι έφτασε στην Κύπρο ο καθηγητής Γεώργιος Σωτηρίου, ο οποίος, αφού μελέτησε τα μνημεία, πρότεινε την προστασία των εγκαταλελειμμένων ναών, την απαγόρευση της χρήσης τους ως στάβλων και την εξαγορά (όσων κατέχονταν από Τούρκους). Για τη διάσωση των μνημείων ο Σωτηρίου πρότεινε τη σύσταση, στην Αρχιεπισκοπή, Γραφείου Αναστήλωσης και Συντήρησης των βυζαντινών μνημείων και τη συγκέντρωση των κινητών αντικειμένων. Το 1935, ο Τοποτηρητής του αρχιεπισκοπικού θρόνου, ο Πάφου Λεόντιος, εξέδωσε Εγκύκλιο, με την οποία απαγόρευε τον καθαρισμό και την επιδιόρθωση των εικόνων χωρίς την έγκριση των οικείων Επισκόπων. Το 1936 είχαν συγκεντρωθεί 112 εικόνες σε τρία δωμάτια στο Συνοδικό της εκκλησίας Παναγίας Φανερωμένης και καταρτίστηκε από τις εκκλησιαστικές επιτροπές και τον Σωτηρίου σχέδιο ανάρτησης των εικόνων στο υπό ίδρυση Βυζαντινό Μουσείο Κύπρου, έργο που έμελλε να υλοποιηθεί μισό αιώνα αργότερα.

Κώστας Θεοδότου

Ο Κώστας Θεοδότου γεννήθηκε στον Άγιο Δομέτιο Λευκωσίας το 1967. Αποφοίτησε από το Γυμνάσιο Αρρένων Κύκκου το 1984 και ακολούθως υπηρέτησε τη στρατιωτική του θητεία μέχρι τον Σεπτέμβριο του 1986. Ακολούθως φοίτησε στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης στη Σχολή ΤΕΦΑΑ, όπου αποφοίτησε με τον βαθμό άριστα. Με την επάνοδό του στην Κύπρο εργοδοτήθηκε από την Ιερά Αρχιεπισκοπή Κύπρου στις αρχές του 1992, ως βοηθός του αείμνηστου Χριστόδουλου Θεοδότου στο Αρχείο της Ιεράς Αρχιεπισκοπής. Έχει παρακολουθήσει σεμινάρια Αρχαιοθέτησης τόσο στην Κύπρο όσο και στην Ελλάδα (Μουσείο Μπενάκη). Από το 1996 έχει την ευθύνη του Αρχείου της Ιεράς Αρχιεπισκοπής.

Κωστής Κοκκινόφτας

Ο Κωστής Κοκκινόφτας είναι ερευνητής στο Κέντρο Μελετών Ιεράς Μονής Κύκκου. Έχει γράψει βιβλία ιστορικού και λαογραφικού περιεχομένου και έχει δημοσιεύσει μελέτες σε διάφορα έντυπα, συλλογικούς τόμους και πρακτικά επιστημονικών συνεδρίων. Τα περισσότερα από τα βιβλία του έχουν επίκεντρο τη Μονή Κύκκου και την εθνική, πνευματική και κοινωνική της δράση. Σε αυτά περιλαμβάνονται το πεντάτομο έργο *Η Μονή Κύκκου στον κυπριακό Τύπο (1878-1931)* και το τρίτομο *Η Μονή Κύκκου στο Αρχείο της Αρχιεπισκοπής Κύπρου (1634-1931)*. Είναι, επίσης, υπεύθυνος για την έκδοση της Επετηρίδας του Κέντρου. Η τελευταία μονογραφία του έχει τίτλο *Κύπρος και 1821* (2021).

Πρωτ. Κυπριανός Κουντούρης

Ο Πρωτ. Κυπριανός Κουντούρης είναι Επίκουρος Καθηγητής Ιστορίας της Εκπαίδευσης και του Πολιτισμού καθώς και Διευθυντής στη Θεολογική Σχολή Εκκλησίας Κύπρου. Υπηρέτησε για τρεις δεκαετίες στον χώρο της Δημοτικής Εκπαίδευσης στο Ηνωμένο Βασίλειο και την Κύπρο. Κατέχει Διδακτορικό Δίπλωμα από τη Σχολή Επιστημών Αγωγής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (2015), Είναι, επίσης, κάτοχος δύο Μεταπτυχιακών Διπλωμάτων από το University of London και Πτυχίου Δασκάλου από την Παιδαγωγική Ακαδημία Κύπρου. Έχει παρουσιάσεις σε διεθνή και σε τοπικά συνέδρια ενώ προετοιμάζει την έκδοση του Κώδικα του Ιερού Ναού του Αγίου Ανδρονίκου στο Δάλι.

Κώστας Θεοδότου

**Το Αρχείο του
Αρχιεπισκόπου Λεοντίου
στην Ιερά Αρχιεπισκοπή
Κύπρου**

Ο τοποτηρητής του Αρχιεπισκοπικού Θρόνου (1933-1947) και μετέπειτα Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Λεόντιος (36 μέρες) άφησε ένα σχετικά μικρό σε όγκο, αλλά πολύ σημαντικό ιστορικό αρχείο. Το Αρχείο αυτό περιλαμβάνει πολύ σημαντικές πληροφορίες για τον ερευνητή της περιόδου 1933-1947, η οποία ήταν καθοριστική για την εθνικοθρησκευτική υπόσταση της Κύπρου. Περιλαμβάνει τους μεγάλους εθνικούς και θρησκευτικούς οραματισμούς του Λεοντίου καθώς και την προσφορά του στην πατρίδα μας κατά την περίοδο της Αγγλοκρατίας και την τεράστια προσφορά του και τους αγώνες του για την παιδεία. Παρουσιάζει, επίσης, τη συμβολή της Εκκλησίας και ειδικά του ιδίου, κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου πολέμου, καλώντας την Κύπρο σε συστράτευση εναντίον των Γερμανών. Επιπλέον, περιλαμβάνονται αλληλογραφία με Πατριαρχεία και Αυτοκέφαλες Εκκλησίες, το φιλανθρωπικό του έργο και άλλα γενικότερα θέματα. Έχει γίνει ηλεκτρονική αρχειοθέτηση του Αρχείου και είναι προσβάσιμη για τον μελετητή κατόπιν σχετικής έγκρισης από την Α. Μ. τον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου.

Κωστής Κοκκινόφτας

**Το συγγραφικό έργο του
Αρχιεπισκόπου Κύπρου
Λεοντίου**

Στην ανακοίνωση θα εξεταστεί το συγγραφικό έργο του Αρχιεπισκόπου Κύπρου Λεοντίου, αρχής γενομένης από την περίοδο που υπηρετούσε ως διάκονος στη Μητρόπολη Κιτίου, έργο το οποίο βρίσκεται διάσπαρτο σε εφημερίδες και συλλογικούς τόμους. Θα διερευνηθούν το περιεχόμενο των κειμένων του Λεοντίου και η στάση του έναντι των προβλημάτων της εποχής του, όπως αποτυπώνεται στα κείμενά του. Επίσης, θα εξεταστούν οι επιρροές που καθόρισαν τη γενικότερη πολιτική του σε ζητήματα ποιμαντικής της Εκκλησίας και του εθναρχικού της ρόλο στο κυπριακό πολιτικό σκηνικό.

Πρωτ. Κυπριανός Κουντούρης

**Εκκλησία και Εκπαίδευση:
Η εθναρχική εκπαιδευτική
πολιτική της Εκκλησίας της
Κύπρου κατά την περίοδο
της τοποτηρητείας του
Αρχιεπισκοπικού Θρόνου από
τον Μητροπολίτη Πάφου
Λεόντιο**

Πριν από 90 χρόνια, στις 18 Νοεμβρίου 1933, αναλάμβανε την τοποτηρητεία του Αρχιεπισκοπικού θρόνου της Κύπρου, μετά από την εκδημία του Αρχιεπισκόπου Κυρίλλου Β', ο μοναδικός επίσκοπος, στον οποίον επέτρεπαν οι Βρετανικές Αρχές να ζει και να δρα στην Κύπρο, ο Μητροπολίτης Πάφου Λεόντιος. Θα ακολουθούσε ένας μακρύς και βαρύς 'χειμώνας', διάρκειας 14 σχεδόν χρόνων, μέχρι την εξομάλυνση της κατάστασης και τη λήξη της τοποτηρητείας του. Στο διάστημα αυτό θα κορυφωνόταν, μέσω διάφορων νομοθετικών ρυθμίσεων, η σκλήρυνση της στάσης των βρετανών απέναντι στον κυπριακό ελληνοισμό και την εκκλησία του. Η εθναρχεύουσα Εκκλησία υπό την τοποτηρητεία του Μητροπολίτη Πάφου Λεοντίου δε θα άφηνε αναπάντητες τις προκλήσεις για χειραγώγηση του κυπριακού ελληνοισμού από τους Βρετανούς. Στην ανακοίνωση θα επιχειρηθεί, μέσα από αρχαιακές και πρωτογενείς πηγές, μία συνοπτική ανάδειξη και αποτίμηση της συμβολής του τοποτηρητή Λεοντίου στη χάραξη της εκπαιδευτικής πολιτικής της εθναρχεύουσας Εκκλησίας για την ανάπτυξη της ελληνικής παιδείας στην Κύπρο.

Χρίστος Κυριακίδης

Ο Χρίστος Κυριακίδης αποφοίτησε (2003) από το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου, από όπου έλαβε και τον τίτλο του διδάκτορα στη Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία (2015). Ενδιάμεσα (2005) πραγματοποίησε μεταπτυχιακές σπουδές στο King's College of London. Μετά από μια τριετία στη θέση του Αναπληρωτή Εφόρου του Κρατικού Αρχείου Κύπρου, το 2023 διορίστηκε Έφορος. Ερευνητικά ασχολείται με την πολιτική και οικονομική ιστορία της Κύπρου κατά την Αγγλοκρατία. Είναι μέλος της εκδοτικής ομάδας και συντονιστής έκδοσης της εξαμηνιαίας επιθεώρησης *Η Δέλτος*. Συμμετείχε σε διάφορα ερευνητικά προγράμματα του Πανεπιστημίου Κύπρου και ήταν συνεργάτης της Κοινοβουλευτικής Ομάδας για τον Φάκελο Κύπρου.

Κατερίνα Παπαζαχαρία

Η Κατερίνα Παπαζαχαρία γεννήθηκε στην Λευκωσία και αποφοίτησε από το Παγκύπριο Γυμνάσιο. Είναι απόφοιτος του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Είναι κάτοχος Μ.Α. στην Μεσαιωνική Ιστορία και Τέχνη από το Πανεπιστήμιο Κύπρου και διδακτορικού τίτλου από τη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Έλαβε μέρος με ανακοινώσεις σε επιστημονικές συναντήσεις και άρθρα της δημοσιεύθηκαν σε επιστημονικά περιοδικά. Από το 2019 διδάσκει ως Λέκτορας Διπλωματικής Ιστορίας και Διεθνών Σχέσεων στο Τμήμα Ιστορίας, Πολιτικής και Διεθνών Σπουδών του Πανεπιστημίου Νεάπολις Πάφος.

Πέτρος Παπαπολυβίου

Ο Πέτρος Παπαπολυβίου είναι πτυχιούχος και διπλωματούχος της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και Διδάκτωρ του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας της ίδιας σχολής. Είναι Αναπληρωτής Καθηγητής Ιστορίας στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Κύπρου, όπου το 2023 εξελέγη Κοσμήτορας. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα και οι περισσότερες επιστημονικές του δημοσιεύσεις εστιάζονται στην ιστορία του κυπριακού ενωτικού κινήματος, με έμφαση στον κυπριακό εθελοντισμό και τον Αγώνα της ΕΟΚΑ. Η πιο πρόσφατη μονογραφία του φέρει τον τίτλο *Πτυχές και Διαθλάσεις του Κυπριακού 1821* (Λευκωσία: Ρίζες, 2022). Είναι Πρόεδρος της Ακαδημίας Ιστορικών Σπουδών Αγώνα ΕΟΚΑ 1955-1959 και Επιστημονικός Διευθυντής του Κέντρου Μελετών Τάσος Παπαδόπουλος.

Χρίστος Κυριακίδης

**Ο Λεόντιος μέσα από τα
βρετανικά αρχεία**

Ο Λεόντιος Λεοντίου αποτελεί, αναμφισβήτητα, τη σημαντικότερη προσωπικότητα της περιόδου της Παλμεροκρατίας στην Κύπρο. Η εκλογή του στον μητροπολιτικό θρόνο της Πάφου και η μακρόχρονη θητεία του ως Τοποτηρητή του Αρχιεπισκοπικού θρόνου τον έθεσαν άμεσα αντιμέτωπο με τους Βρετανούς κατακτητές της Κύπρου, οι οποίοι, ιδιαίτερα μετά τα Οκτωβριανά του 1931, σκλήρυναν τη στάση τους απέναντι στο ελληνικό στοιχείο του νησιού. Ο Λεόντιος, ως ο μόνος ανώτερος εκκλησιαστικός ηγέτης στην Κύπρο, αποτέλεσε τον κύριο εκφραστή των αιτημάτων των κατοίκων προς τους Βρετανούς, σε μια δύσκολη περίοδο για τις ελληνοβρετανικές σχέσεις στο νησί. Οι Βρετανοί, από την άλλη, αναγνώριζαν τον εθναρχικό ρόλο του Λεοντίου, καθιστώντας τον ως τον κύριο συνομιλητή τους. Στόχος της ανακοίνωσης είναι η αποτύπωση, μέσα από τα βρετανικά αρχεία που φυλάσσονται στο Κρατικό Αρχείο, του τρόπου που αντιμετώπιζαν οι Βρετανοί τον Λεόντιο και των μεθόδων, τις οποίες χρησιμοποιούσαν για να περιορίσουν τη δράση του και, κατ' επέκταση, τον αντίκτυπο της στον ελληνικό πληθυσμό της Κύπρου.

Κατερίνα Παπαζαχαρία

**Η δράση του Λεοντίου
(1930-1947) στον Τύπο της
Πάφου**

Ο Λεόντιος ανήλθε το 1930 στον μητροπολιτικό θρόνο της Πάφου σε ηλικία 34 ετών, διαδεχόμενος τον Ιάκωβο Αντζουλάτο. Από το 1933, επωμίσθηκε τον ρόλο του τοποτηρητή του Αρχιεπισκοπικού θρόνου της Εκκλησίας της Κύπρου έως την ενθρόνισή του, το 1947. Η περίοδος όμως της αρχιερατείας του συνέπεσε με τον ταραχώδη δημόσιο και πολιτικό βίο της εποχής στην Κύπρο, με «τω όντι τρομεράς [...] υποχρεώσεις της παρούσης ελληνικής κυπριακής γενεάς κατά την αυτόχρομα κατακλυσμαίαν [...] ιστορικήν περίοδον», κατά τα λεγόμενα του ίδιου. Στην προτεινόμενη ανακοίνωση επιχειρείται η αξιοποίηση πληροφοριών σχετικών με την δράση του Λεοντίου, που μας παρέχουν τα δημοσιεύματα τριών ελληνοκυπριακών εφημερίδων που κυκλοφορούσαν κατά το υπό εξέταση χρονικό διάστημα στην Πάφο (Πάφος, Πολιτική Επιθεώρηση και Νέα Πολιτική Επιθεώρηση). Οι παλαιές εφημερίδες μας ενδιαφέρουν ως μεθοδολογικό εργαλείο για την μελέτη της Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας, καθώς οι καταγραφές τους αποτελούν καθρέφτη συνειδήσεων και συμπεριφορών, νοοτροπιών και ιδεολογιών. Υπό αυτήν την οπτική, εξετάζεται το ιστορικό υλικό που αντλείται από τον τοπικό Τύπο, καθώς και το ψυχογράφημα της εποχής σχετικά με την προσωπικότητα και τη δράση του Λεοντίου. Μέσα από τον Τύπο της Πάφου, διαφαίνεται, μεταξύ άλλων, πώς έγινε αντιληπτός ο ρόλος του ως εκκλησιαστικού (και πολιτικού) προσώπου στην μητροπολιτική περιφέρειά του.

Πέτρος Παπατολυβίου

**«Ο κύκλος της Κερύνειας» και
ο Λεόντιος: Η οπτική του
Πολύκαρπου Ιωαννίδη**

Η ανακοίνωση εξετάζει τη στάση του «κύκλου της Κερύνειας» απέναντι στον τοποτηρητή της Αρχιεπισκοπής, μητροπολίτη Πάφου Λεόντιο, μέσα από αρχαιακό υλικό και τον προσκειμένο τύπο στον μητροπολίτη Κυρηναίας Μακάριο, με κύρια πηγή κείμενα και επιστολές του γραμματέα της Μητρόπολης Κυρηναίας και εκδότη της εφ. Εφημερίς (Κερύνεια), Πολύκαρπου Ιωαννίδη. Η αντιμετώπιση του Λεοντίου από τα «κελλία της Κερύνειας» και τον κυριότερο εκφραστή τους δεν υπήρξε πάντοτε η ίδια. Υπήρξαν περίοδοι όπου και ο Λεόντιος και ο Π. Ιωαννίδης έζησαν τους απηνείς διωγμούς της Παλμεροκρατίας, οπότε ο Μητροπολίτης Πάφου δεχόταν τους επαίνους και την επιδοκιμασία του κύκλου της ακέφαλης, λόγω της εξορίας του Μακαρίου από το 1931, Μητρόπολης Κυρηναίας. Υπήρξαν, όμως και εποχές σκληρής και ανελέητης κριτικής απέναντι στον Λεόντιο για πολιτικές του επιλογές, τις σχέσεις του με το ΑΚΕΛ και, κυρίως, για την υποψηφιότητα και εκλογή του στην κυπριακή Αρχιεπισκοπή, τον Ιούλιο του 1947.

Χαράλαμπος Χοτζάκογλου

Ο Χαράλαμπος Χοτζάκογλου σπούδασε Ιστορία, Αρχαιολογία και Ιστορία της Τέχνης στα Πανεπιστήμια Αθηνών και Tübingen. Είναι Διδάκτωρ Βυζαντινής Αρχαιολογίας και Τέχνης (Πανεπιστήμιο της Βιέννης). Από το 2001 διδάσκει στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Συμμετείχε σε τοπικά και διεθνή Συνέδρια και δημοσίευσε πλήθος μελετών. Διευθύνει την επιστημονική εφημερίδα *Κυπριακαί Σπουδαί* και διατελεί Πρόεδρος της Εταιρείας Κυπριακών Σπουδών και της Κυπριακής Επιτροπής Βυζαντινών Σπουδών. Διευθύνει, επίσης, το Βήμα Θρησκειών και Πολιτισμών Ιεράς Μονής Κύκκου. Προσεκλήθη, ως εμπειρογνώμων στον επαναπατρισμό κυπριακών αρχαιοτήτων, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το αμερικανικό Κογκρέσο. Για την προσφορά του στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς παρασημοφορήθηκε από την Πολωνική Ορθόδοξο Εκκλησία.

Ανδρέας Χριστοφή

Ο Ανδρέας Χριστοφή γεννήθηκε στη Λευκωσία και κατάγεται από τα Αγκίδια και την Ζώδεια. Είναι κάτοχος πτυχίου Ιστορίας και Αρχαιολογίας και μεταπτυχιακού τίτλου στη Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία από το Πανεπιστήμιο Κύπρου. Σήμερα εκπονεί διδακτορική διατριβή με θέμα το κυπριακό ενωτικό κίνημα και τον εθναρχικό ρόλο της Εκκλησίας της Κύπρου κατά τη διάρκεια της βρετανικής αποικιοκρατίας, στο ίδιο Πανεπιστήμιο. Έχει εργαστεί σε αρκετά ερευνητικά προγράμματα και τα επιστημονικά του ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στη σύγχρονη ελληνική ιστορία με έμφαση στην ιστορία του κυπριακού ενωτικού κινήματος. Επιπρόσθετα, μελετά την εκκλησιαστική και την τοπική ιστορία.

Χαράλαμπος Χοτζάκογλου

**Ο Τοποτηρητής του
αρχιεπισκοπικού θρόνου
Λεόντιος και η Εταιρεία
Κυπριακών Σπουδών**

Μετά τα Οκτωβριανά του 1931, η προσπάθεια της αποικιοκρατικής διοίκησης της Κύπρου να ελέγξει τη σχολική εκπαίδευση βρήκε αντίσταση από τον μητροπολίτη Πάφου -και από το 1933 τοποτηρητή του αρχιεπισκοπικού θρόνου- Λεόντιο, με αποτέλεσμα να εφαρμοσθεί καθολοκληρίαν το βρετανικό σχολικό πρόγραμμα μόνο στη Δημοτική εκπαίδευση. Η ανάγκη σύστασης ενός πνευματικού πόλου της Κύπρου, ο οποίος θα αναδείκνυε τον ελληνικό χαρακτήρα της νήσου και θα τεκμηρίωνε και επιστημονικά το δίκαιον του κυπριακού αιτήματος της Ένωσης οδήγησε στην ίδρυση της Εταιρείας Κυπριακών Σπουδών το 1936. Στην ανακοίνωση θα παρουσιασθούν, μέσα από ανέκδοτο αρχαιολογικό υλικό, η στενή σχέση του Αρχιεπισκόπου Λεοντίου με την Εταιρεία Κυπριακών Σπουδών, οι δράσεις της Εταιρείας, σε συντονισμό με την Ιερά Αρχιεπισκοπή Κύπρου, τόσο για τις ανάγκες εντός Κύπρου (π.χ. επιστημονικές μελέτες για την κυπριακή ιστορία και αρχαιολογία, συγκρότηση λαογραφικής συλλογής, σύσταση Αρχείου κινητών βυζαντινών κειμηλίων, εκδοτική δραστηριότητα), όσο και εκτός (π.χ. εκπόνηση ενημερωτικών μελετών προς διακίνηση στην Αγγλία για το Ενωτικό Ζήτημα).

Ανδρέας Χριστοφή

**Η ίδρυση και δράση της
‘Εθναρχίας Κύπρου’
(1945-1947): ο ρόλος του
Μητροπολίτη Πάφου
Λεόντιου**

Το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου επέφερε πολιτικές και κοινωνικές αλλαγές στην Κύπρο και επιτάχυνε τις διαδικασίες ανασυγκρότησης του ενωτικού κινήματος. Πρωταγωνιστής αυτής της προσπάθειας υπήρξε ο Μητροπολίτης Πάφου Λεόντιος, στον οποίο είχε ήδη αποδοθεί από τους Έλληνες της Κύπρου η ιδιότητα του Εθναρχη, παρά το γεγονός ότι ασκούσε ακόμη καθήκοντα Τοποτηρητή του Αρχιεπισκοπικού Θρόνου. Τον Οκτώβριο του 1944 ο Λεόντιος επιχείρησε και πέτυχε την συνεννόηση ανάμεσα στις ελληνικές κυπριακές πολιτικές δυνάμεις για τη διεκδίκηση της Ένωσης. Ωστόσο τα Δεκεμβριανά στην Ελλάδα δύο μήνες αργότερα, εξανέμισαν τις όποιες ελπίδες είχαν καλλιεργηθεί για περαιτέρω συνεργασία. Έτσι, ο Τοποτηρητής τον Ιανουάριο του 1945 προχώρησε στην ίδρυση του ‘Γραφείου Εθναρχίας Κύπρου’, ενός ολιγομελούς συμβουλευτικού σώματος για τη χάραξη πολιτικής στο Κυπριακό. Αργότερα συγκροτήθηκε και ένα ευρύτερο θεσμικό όργανο με την ονομασία Συμβούλιο ‘Εθναρχίας Κύπρου’. Τέλος, η Εθναρχία το 1946 προχώρησε στην αποστολή Πρεσβείας στο Λονδίνο για τη διεκδίκηση της Ένωσης ενώ εναντιώθηκε στη διαδικασία των Βρετανών μέσω της Συμβουλευτικής Συνέλευσης, που είχε ως σκοπό την παραχώρηση συντάγματος.